

איחסאן, אהוב הנשים

סופר עבדאלקודוס
דברייתוכחה לאחות

אחרי חתימת חוזה השלום הופיע בקאהיר הרומאן אל תשאירוני כאן לבדו המספר על נערה יהודייה המתגוררת בקאהיר והמחליטה להיטיב את מצבה הכלכלי — בכל מחיר. לשם כך היא עוזבת את בעלה, מוותרת על דתה ומתאסלמת (אחרי ששילמה שוחד לרב המקומי), עובדת במכוני יופי לגברים והופכת בהדרגה לזונת צמרת.

„זהו אחד המימסיכים האנטי-שמיים המסוכנים ביותר, והי פוגעים במתכוון בתהליך הנורמליזציה ובישראלים“ כתבה הי עיתונאית סמדר פרי לאיחסאן עבדאלקודוס, אשר ביקש את חוות-דעתה על הספר. הוא סיפר לכתבת על המישור כי יהודי מצריים שיגרו מיכתב-מחאה אל הנשיא סאדאת, והביעו סלידתם מתוכנו של הספר, מה גם שראה אור אחרי חתימת חוזה השלום. עבדאלקודוס לא בשאר חייב לפרסם את מיכתבה במלואו ביומון אל-אהראם במיטת מאמר ארוך, שכותרתו היתה „החל המאבק התרבותי בינינו לבין הישראלים“.

כיום הוא נהנה מפופולאריות רבה בקאהיר, בעיקבות מדורו השבועי בבית-הקפה ברחוב הפוליטי, המתפרסם בשבועון אוקטובר אחרי שהעורך, אניס מנצור, פנה אל הנשיא סאדאת וביקש ממנו לאשר את השתתפותו של עבדאלקודוס בשבועון בידועו כי ימשוך אליו קוראים רבים.

באמצעות שיחה בין נער צעיר לבין גבר מבוגר מנסה עבדאלקודוס לספל בנושאים פוליטיים וחברתיים, להציג את שני הצדדים של המטבע. מקום מיוחד מוצאים במדורו כל הוויכוחים שהתעוררו בחוגי האינטלקטואלים ובסאלונים של יום ששי בקאהיר בעיקבות החתימה על חוזה השלום והחלטתו של הנשיא סאדאת להקים את הנורמליזציה.

בסיפור המתפרסם בעמודים אלה הוא מתאר מסיבה ש- התקיימה בקאהיר בלילה שבו הגיש השגריר אליהו בן-אלישר אל כתבי-האמנתו לנשיא מצריים. במסיבה זאת נטלו חלק גם מוזמנים ישראליים.

איחסאן עבדאלקודוס, גבר מרשים, בעל שיער מכסיף, בשנות ה-60 לחייו, מקפיד בלבושו, נחשב כאחד הסופרים הפוריים ביותר של מצריים.

עד כה כתב יותר מארבעים רומנים, וסיפורים קצרים אשר מרביתם מדברים בעיקר אל לבבותיהן של בנות המין היפה בארצו. אלה ממהרות להויל דמעות למיקרא כל סיפור חדש של עבדאלקודוס. בספריו הוא מטפל בדרך כלל בבעיותיהן של נשים המאהבות בגברים הלא-נכונים, בקשיים שבהן ייתקלו בחברה המצרית השמרנית — עד לסיום המאושר, שבו מקפיד עבדאלקודוס לחתום את כל סיפוריו.

אלקודוס עצמו, המתגורר בחברת רעייתו ובנו בדירה מרווחת בשכונת דוקי בקאהיר, מתגלה כגבר שמרני בכל הנוגע לענייני המישהפה. אשתו איננה מתלווה אליו למסיבות ולקוקטיילים, ואילו אחותו, מימי טולימאס, אשת החברה הנר צצת של קאהיר, מוכנה לגלות כי בכל פעם שהיא ואחיה נפגשים — מנצל איחסאן את ההזדמנות כדי להוכיח אותה על המתירנות שהיא מפגינה לעיני-כל, כאשר היא מופיעה באותם אירועים בחברתם של גברים שונים, לעיתים צעירים מן הסב- תא הוזהרת.

מימי טולימאס ואיחסאן עבדאלקודוס הם בניה של כוכבת- הקולנוע המנוחה פאטמה, הידועה יותר בכינויה „רוו אלייטוף“. בהגיעה לגיל 40 החליטה פאטמה לפרוש מעיסוקיה-שעשועים, בהרגישה כי כוכבה דועך על גבי מסך-הכסף. את חסכוניותיה הרבים השקיעה בייסוד שבועון חדש, „אשר יבטא את קשת הדעות של אנשי-הרוח במצריים“. כך נוסד רוו אלייטוף, אשר קנה לו שם כשופרם של האינטלקטואלים ואנשי-השאלא במצריים.

במשך שנים ארוכות שימש איחסאן עבדאלקודוס כעורכו הראשי של השבועון — עד לסגירתו בפעם הראשונה, בהוראתו של המלך פארוק. לימים עבר איחסאן אל בית-ההוצאה של היומון אל-אהראם, שם ערך את השבועון הנפוץ ביותר במצריים עד היום (מיליון עותקים) אחר סאעה („השעה האחרונה“).

כיום נמנה עבדאלקודוס על צוות הכותבים של היומון הרשמית-המחצה, אל-אהראם. והימים שבהם מתפרסמים הסיפורים הרומנטיים הקצרים שלו על דפי העיתון נחשבים כימייחג למיליוני קוראותיו.

איחסאן עבדאלקודוס מוכן כיום להתוודות ולגלות כי אחדים מידידיו הקרובים ביותר היו יהודים. בגלל חייה הסוערים של אמו (אשר נישאה והתגרשה פעמיים) הוא גדל בבית סבו וסבתו, בשכונת דאהר בקאהיר, שמרבית תושביה היו יהודים. גם הנשיא אנוור אל-סאדאת התגורר בשכונת, ואיחסאן מספר כי הם ירידים מילדות.

משכניו היהודים למד איחסאן את מינהגי הדת, הצטרף אל שולחנותיהם הערוכים בבתי-הם וטעם מאכלים יהודיים. איחסאן עבדאלקודוס אף ביקר בארץ ב-1945, התגורר בבית מלון ביפו וניהל שיחות ארוכות עם נציגי הסוכנות. עם שובו לקאהיר העלה על הכתב את רשמי ביקורו, תחת הכותרת „איבדנו את פלסטין“.

באותו ביקור, מגסה איחסאן בחיור, התחוללה פרשיית- האהבים הגיעות ביותר שהיתה לי, עם יהודיה כמובן, והוא מסביר: גיליתי עובדה נפלאה — היהודיות מוכנות להתמסר במלוא גופן ושמנתו...

איחסאן עבדאלקודוס הוא יוצא-דופן בקהיליית הסופרים בקאהיר: הוא מרבה לעסוק בסיכסוך הישראלי-ערבי, בעוד שעמיתיו העדיפו במשך השנים להתעלם מן הנושא ביצירתם הסיפורית. בשנות ה-70 התפרסם בקאהיר סיפורו הכדור עדיין בכיס, שבו הוא מתאר אל קורותיו של חייל מצרי היוצא להילחם בישראל, והמתמוטט מבחינה רגשית ממיבצע-סיני וממלחמת ששת-הימים. לפני מילחמת-אוקטובר ממשש גיבור הסיפור את המזכרת שנטל בשדה-הקרב בעת מילחמת-ההתשה: הכדור אשר פגע והרג את חברו הטוב ביותר, שאת דמו נשבע לנקום.

בישראל הוא איננו מקובל כאזרח שוה לכולם, למרות שהוא יהודי חתי במדינה יהודית. בישראל הוא נחשב לאזרח ממד- רבה שנייה או שלישית. הוא מוצא עצמו בבידוד בתוך החברה של מה שקוראים שם „יהודים בני עדות המיזרח“, שם אין רואים בו יהודי — אלא מיזרחי“.

ההוכחה הטובה ביותר לכך היא כי לא תוכל למצוא בין שרי ממשלת-יש- ראל אפילו שר אחד שהוא יהודי ממוצא מצרי. גם בין המפקדים הבכירים בצה"ל אין קצין בדרגה גבוהה שהוא יהודי מצ- רי, או יהודי ממוצא ערבי.

„צאלח שאל אותי, ושאלתו נשמעה באוזני כרחמים עצמיים — מה איכפת לך אם יש בין היהודים המצריים שר- או קצין בכיר בצה"ל?“

התעניין הזקן: „מה ענית לו?“
אמר הצעיר בהתלהבות:

„הבהרתי לו כי חשוב לי כי המצ- רים יוכיחו את אישיותם, את גאונותם ואפילו אם הם מצריים-יהודים. בעבר הם הפנינו את כישרונותיהם במצריים, חלשו על הכלכלה, על הפוליטיקה, יתר על כן, היהודים במצריים, באמצעות ההשפעה ש- קנו לעצמם, הצליחו להפיץ בעיתונות ה- מצרית את התעמולה הציונית, כאשר הור ציאו לאור כתבי-עת ציוני בשם אל-אתאב. העורך הראשי של כתבי-העת היה הסופר טהה חוסיין, וכתבו בו כל ענקיה-רוח שלנו. היום, מה ערכם של יהודי מצ- ריים בישראל? שום דבר. אלה פקידים וחיללים הנושאים נשק לפי פקודה — ותו לא“.

הצעיר החריש, אך הזקן האיץ בו: „מה השיב לך ידידך?“
סיפר הצעיר:

„בין הישראלים שהיו בחברתנו היה גבר, אשר קטע את שיחתנו ללא-הרף. הוא דיבר עברית, ולכן לא עלה בידי להבין מה הוא אומר. צאלח שוחח עימו בטון צונן, מביע סלידה, שאלתי אותו: מה המוצא של הגבר הזה? אמר: זהו יהודי ממוצא פולני*. חייכתי לעצמי: מרבית המפקדים בצה"ל הם ממוצא פו- לני, ושוב הבחתי פליאה: מדוע לא מינו כשגריר ישראל בקאהיר אדם מקרב היהודים המצריים?“

השובתו נאמרה בטון מתפלא, כאילו הצגתי שאלה יוצאת דופן: האם היית מעדיף כי השגריר יהיה ממוצא מצרי? הבהרתי בקול שקט: לכל הפחות היו צריכים למנות שגריר שיהיה קרוב אל ה- מנטאליות המצרית, ובכך יצליח לפתור חלק מן הבעיות.

„לפתע פנה צאלח אל ידידו הפולני ושר חח עימו בעברית. נדמה היה לי כי הוא מתרגם את הדברים שאמרת, פרץ בי ניהם ויכוח, וקולם עלה לטונים צור- מים בתוך בית-הקפה. לרגע נדמה היה לי כי בסופו של דבר תסתיים השיחה הזאת במריבה ובחילופי-מהלומות. אומר לך את האמת: הייתי מאושר למדי להיות עד-שמיעה למריבה בין שני ישראלים“.

חייך הזקן: „זהו הדמוקרטיה השוררת בישראל. חור פשיבטי המגיע עד לכדי חילופי-מהלור- מות, אולם צריך לזכור כי זוהי דמוק- רטיה מזויפת, מכיוון שהשילטון ביש- ראל נמצא בידי הצבא. העיקר — מה התרחש לאחר מכן?“
המשיך הצעיר בחיור:

„אחרי שהוויכוח הסתיים, פנה אלי צאלח וסיפר לי כי בישראל החליטו להקים מפלגה חדשה של יוצאי עדות- המיזרח. זאת לאחר שבני עדות-המיזרח תמכו במנחם בגין וגילו כי הוא הולך אותם שולל, אחרי שעלה לשילטון, ולא טיפל אף באחת מדרישותיהם. הם נשאר- אוהים מדרגה שנייה. צאלח הבטיח לי כי המפלגה הזאת תצבור כוח, עד שיהיו להם שרים ומפקדים, וייתכן כי אפילו יעלו לשילטון בישראל“.

„אמרתי לו כי היהודים המצריים, אח-

ליחו להשיג כאן משכורת גבוהה יותר ממשכורתם בישראל. אני מקווה כי הם לא יתפסו את עבודתם של אותם שלא היגרו לישראל. עכשיו הנח לי, מחשבתי נתונה לבעיות אחרות“.

התפלא הצעיר: „אילו בעיות?“

קם הזקן ועמד על רגליו, כשהוא מח- כונן לעזוב את המקום:

„הבעיות שלך, בעיות העתיד. האסון הגדול ביותר שלנו הוא כי בעיות ההווה השכיחו מאיתנו את בעיות העתיד“.

בישראל, ישראל קמה בסיועו של כוח אימפריאליסטי אירופי, והכוח הזה ימ- שיך לשלוט בישראל. זהו כוחם של יהו- די אירופה“.

הפטיר הצעיר באדישות:

„על כל פנים... ניסיתי לשכנע את צאלח לעזוב את ישראל ולחזור למצ- ריים. הוא סיפר לי כי הוא חולם לחזור למצריים, אולם ילדיו, אשר נולדו ביש- ראל, אינם מכירים את מצריים, ואינם שותפים לרגשותיו אלה“.

העיר הזקן בלעג:

„ילדיו ישונו למצריים רק אם יצ-

רי שיעלו לשילטון (בישראל), ויכלו לפ- תור את כל הבעיות, מכיוון שהם ערבים יהודיים, המכירים היטב את נפשו של העם הערבי. הערבים הם מוסלמים, נוצ- רים ויהודים“.

„אמרתי לו עוד כי היהודים במצריים הם הראויים ביותר לעלות לשילטון ב- ישראל, מכיוון שישראל קמה בטענה ש- זוהי הארץ המובטחת, ואלה שהצטרפו אל משה למסעו — היו יהודים שיצאו ממצ- ריים. כלומר, מצריים היא-היא בעלת ה- זכות על הארץ המובטחת“.

העיר הזקן בלעג: „אלה דברי-הבל. בני עדות-המיזרח לעולם לא יגיעו לשילטון